

Murreristikkoa rustaamassa

Serkkupoika Pohjanmaalta poikkesi pitkästä aikaa tänne meidän tantereille allekirjoittanutta tervehtimään. "Tulin teille, ku en ihmisiin keherannu mennä." Niin aina juu. Kuoman kohteliaisuuksiin tottuneena en tuosta salaattia sieraimiini vetänyt.

Hänen kommenttinsa pani minut miettimään Suomen murteiden rikkautta. Siitä aivoitukseni sitten ajautuivatkin – kuinkas muuten – ristikoihin. Voisikohan sitä väsätä murreristikon? Olisiko joku kenties sellaisen jo tehnytkin? Eiköhän.

Entinen mies Itä-Suomesta kuuluu todenneen omalta kohdaltaan, että mie en ossoo huastoo ku suomee, savvoo, hiljaa ja kovvoo. Itseltäni tuo kerrassaan mainio puheenparsi ei taitu. Olen länsirannikolla sijaitsevan eteläisemmän kalastajakylän kasvatti. Sikäläinen murre luontuu minulta ihan kohtalaisesti, enkä nyt tarkoita sitä nykyistä sekakieltä, vaan Hjalmar Nortamon käyttämää vanhaa ja aitoa rauman giäld.

Eipä siinä sitten sen kummempaa. Silmälasit klyyvarin päälle ja hieroglyfejä ruutupaperille! Heti rupesi kuitenkin hirvitämään. Pitäisikö sitä sittenkin vähän harjoitella ensi alkuun? Rajasin ruudukosta 4×5 kokoisen aukion. "Meiltähän tämä käy!" lauloi Severi Suhonen.

Mutta meiltäpä ei käynyt. Muutaman sanan sain kyllä kohdilleen, mutta sitten tuli tenkkapoo. Harjoitus ei enää siitä edistynyt. Totesin, että nyt on pakko luovuttaa suosiolla tämä savotta lahjakkaammille laatioille.

En kuitenkaan vielä tyystin heittänyt kirvestäni kaivoon, eikä olisi kannattanutkaan – tuo teräase kun tuskin on sitä paljon puhuttua laivarautaa, joka pysyy pinnalla. Lähdin kehittelemään sellaista ajatusta, että vain osa sanoista olisi murteellisia. Kyseessä olisi siis teemaristikko.

Nyt alkoi Lyyti kirjoittaa! Lätkäisin 17×23 ruutua käsittävään ristikkopohjaan kymmenen sellaista muresanaa, joiden ajattelin olevan haasteellisia, mutta ennen kaikkea myös hauskoja.

Ratkojaa hitusen avittaakseni päätin käyttää väritettyä korostetta kaikissa muresanoissa. Kuinka kävi? "Siinä sielu on sen miehen, jonka työt jää puolitiehen, ja joka kaiken rakentaa vain varaan unelman." Laatimus lepää edelleen noissa alkutekijöissään. "Ensi maanantaina aloitamme", totesi Seitsemän veljeksien Juhani. Minulta noita maanantaipäiviä on luiskahtanut ohi jo ties mitkä määrät.

"Kyl se siit sit", totesi entinen Turun mies. Noinkohan? Ylen vakava ydinkysymys kuuluu, voiko tällaiseen iänkuiiseen saamattomuuteen milloinkaan tottua? Pohjanmaan serkkupojalta löytyy varma vastaus tähänkin: "Kaikkehen tottuu, paitti puukkokohon seljäs, ja siihenki tottuu, jos makaa vattallansa."

Kalle Pertola
kalle.pertola@ristikkoakatemia.fi

Lähetetään ristikkoiheisia kysymyksiä ja mielipiteitä osoitteeseen kysymys@ristikkoakatemia.fi